

דבר העורכת

שנת 2009 מוצלחת! שנים עשר גליונות של נושאונצ'יק כבר מאחורינו ואנחנו שמחים להציג בפניכם את גיליון מספר 13. לפני הכל רצינו להודות לכם על שיתוף הפעולה – תודה על המאמרים שכתבתם עבורנו, התגובות והביקורות, פתרון החידות, וכמובן, הפצת הבטאון בקרב מכריכם. לא היינו מצליחים בלעדיכם! אנחנו מקווים שנזכה לעניין אתכם בחודשים ובגליונות הבאים ומצפים לקרוא את התגובות שלכם.

הפעם הגיליון ברוח של סיכומים חגיגיים – רון ברגר מציג כיצד עמים ודתות אחרות מציינים שנים חדשות. נעם שורץ מביא סיכום קצר של אירועים משמעותיים בשנה החולפת. משה אהלי ליקט עבורכם אלטרנטיבות נוספות לבטאונים בולאיים ברשת (לצערנו אף אחד מהם אינו בעברית). בפינה הישראלית כותב חדש – ירון לב מספר על שנת הילד הבילאומית. ולבסוף, חידון נוסף נושא פרסים.

בשם מערכת נושאונצ'יק שתהיה שנה אזרחית טובה ואיסוף מהנה!

שלכם, שביט

העולם חוגג את ראש השנה רון ברגר

פעילות בעלי החיים בכל אזור מבוססת על עונות השנה הקובעות את תנאי מזג האוויר, סוגי וכמויות המזון. בגלל שינויים עונתיים בעלי חיים אוכלי עשב נודדים בין אתרי מרעה, וטורפיהם באים בעקבותיהם. גם האדם, התלוי למחייתו בצמחיה ובבעלי חיים, מתאים את עצמו לשינויים אלה כדי למצוא מזון. כשבני האנוש היו עדיין נוודים המלקטים את מזונם, הם נדדו בעקבות החיות שאותן צדו וחיפשו צמחי מאכל היכן ששהו. גם אחרי המהפכה החקלאית המשיכו אבותינו לנדוד עם הצאן והבקר לאזורים בהם נמצא לחיות שבייתו מרעה הולם וטיפחו בכל אתר צמחים שהניבו מזון למחייתם. מאוחר יותר, כשהאדם למד לחיות באתרי קבע, עונות השנה נשארו חשובות בגידול יבולים – עת לזרוע ועת לקצור, עת לשתול ועת לאסוף את פרי האדמה. בכל עונה נערכו חגיגות לציון הפעילות החקלאית שהתחילה או הסתיימה באותה נקודה במחזור השנה. ביהדות לדוגמא, בט"ו בשבט מתחילה פריחת עצי הפרי, מפסח קוצרים את החיטה, משבועות אוספים את הפירות ובסוכות פותחים בזריעת ושתילת הצמחים שיניבו את יבולי השנה הבאה.

האדם מצא שני כלים חשובים לזיהוי עונות השנה המגיעות. האחד מבוסס על ספירת מחזורי הירח, ממולדו דרך מילואו ועד למולד הבא, והשני מתבסס על מחזור השמש – כדור הארץ חג סביב השמש מדי מעט יותר מ-365 ימים, וסיבוב זה מגדיר את ארבע עונות השנה. מחזור השמש הארוך קשה לצפייה מדוייקת וקביעה של חילופי העונות על פיו אינה פשוטה. לעומתו מחזור הירח, האורך כ-29 ימים, קל מאד לצפייה אבל נותן רק כלי חלקי לציון עונות השנה. הבעייה נובעת מכך שמדי שנה יש בערך שנים-עשר חודשי ירח שלמים ועוד כעשרה ימים, כך שלא ניתן לקבוע את עונות השנה רק על פי חודשי מחזור הירח. ככל שגדל הידע של בני האדם על התאמת חודשי הירח לשנת השמש, כך השתכללה היכולת ליצור לוחות שנה מדוייקים, לצפות במדוייק את עונות השנה ולקבוע פעילות חקלאית המתבססת עליהם.

לוח השנה הנוצרי מבוסס רק על מחזור השמש, ולוח השנה המוסלמי רק על מחזורי הירח. בעקבות כך השנה המוסלמית קצרה מהשנה הנוצרית בעשרה ימים בערך, ובמשך הזמן החגים המוסלמיים "נודדים" בין עונות השנה במחזורים שאורכם בערך 36 שנים. לוחות שנה אחרים, כמו היהודי והסיני, הם לוחות משולבים הכוללים אמצעים ל"תיקון" הלוח הירחי כך שיתאים לעונות השנה הנובעות ממחזור השמש. בלוח השנה העברי מדי שנתיים או שלוש שנים מתווסף חודש אדר שני להשלמת מניין מחזורי הירח מול מחזורי השמש (אותה שנה מכונה שנה מעוברת), ובלוח השנה הסיני אירועים שונים נקבעים בחודש ירחי שחל אחרי נקודות ציון קבועות במחזור השמש. הבדלים אלה קובעים את מועדי תחילת השנה בכל אחד מהלוחות האלה.

עקב כך שכדור הארץ חג סביב השמש על ציר הנוטה במעט מהמישור, במהלך מחזור השנה משתנה האורך היחסי של היום והלילה. ה-21 במרץ נקרא יום השוויון האביבי ובו היום והלילה שווים באורכם. מיום זה ואילך הימים מתארכים והלילות מתקצרים, עד שב-24 ביוני מגיע היום הארוך ביותר בשנה (וכמובן הלילה הקצר ביותר). עכשיו הימים מתחילים להתקצר והלילות להתארך, וב-21 בספטמבר מגיע יום השוויון הסתווי, ואילו ב-25 בדצמבר מגיע היום הקצר ביותר בשנה. הימים האלה – ימי השוויון והימים הארוכים והקצרים ביותר בשנה (הקרויים "יום ההיפוך הקיצי" ו"יום ההיפוך החורפי") היו מוכרים היטב כבר בעת העתיקה ונחגגו בהם חגיגות חשובות.

הדת הנוצרית היתה במקורה רק כת אחת מבין הכתות ביהדות של סוף ימי הבית השני. כשהנצרות התפתחה במהלך התקופה הרומית ונפרדה מהמסורות של היהדות, היא אימצה לעצמה תאריכים וחגים מלוח השנה הרומאי. חג החנוכה נערך פחות או יותר סביב היום הקצר בשנה, והמסורת הנוצרית המוקדמת קבעה את לידת ישוע לנר ראשון של חנוכה. עם ההתנתקות מהיהדות והמעבר ללוח השנה הרומי נקבע תאריך לידתו של ישוע ביום ההיפוך החורפי, ה-25 בדצמבר, או ליתר דיוק בלילה שבין ה-24 בדצמבר ל-25 בו, שהוא הלילה הארוך בשנה. מאחר וישוע נקרא בלשון הזמן "כריסטוס" (= "המשיח") והטכס הכנסייתי היומי קרוי "מיסה", התפילה של יום זה כונתה המיסה של כריסטוס או "כריסטמס" באנגלית, ושם זה הפך לשמו של יום החג השנתי לציון לידת ישוע.

הרומאים חגגו את ראש השנה שלהם ביום הראשון בחודש שאחרי יום ההיפוך החורפי, ה-1 בינואר, וכשם שהנוצרים אימצו לעצמם את יום ההיפוך החורפי כיום לידת משיחם, כך הם אימצו גם את ראש השנה הרומי לתוך לוח השנה שלהם כראש השנה הנוצרי. במזג האויר האופייני לאירופה נערכת רק פעילות חקלאית מועטה בימים הקרים של סוף דצמבר, כך שימים אלה במחזור השנה החקלאי הם בדרך כלל ימים פנויים. השבוע שבין הכריסטמס לראש השנה הפך לפיכך לחג אחד מתמשך שבמהלכו בני המשפחה, המכונסת יחדיו בבית בגלל תנאי מזג האויר, מקשטים את הבית בענפים רעננים מעצים ירוקי עד, מכינים ומעניקים מתנות איש לרעהו, מספרים את האגדות הדתיות של התקופה וממחישים אותן בתערוכת בובות או תאטרון בובות מיוחד. כל המנהגים האלה, בנוסף לתפילות המיוחדות והחגיגות בכנסייה, הפכו לחלק מהמסורת של ראש השנה הנוצרי.

בכפרים רבים באירופה מכינים התושבים מצגת מיוחדת של בובות המייצגות במלבושיהן ועיטוריהן את הדמויות השונות הקשורות לסיפור לידת המשיח: הוריו יוסף ומרים, ישוע התינוק, הרועים שבאו לחלוק לו כבוד והצאן שלהם, האמגושים (קוסמים או "מלכי המזרח") שעל פי המסורת הגיעו למקום במיוחד כדי לחזות בישוע התינוק ולהביא לו מתנות, הגמלים או הסוסים שעל גביהם הם באו, אפילו המלאכים ששמרו עליו - כולם הוצגו בתוך המערה בה נולד (כולל השור והחמור (או הפרד) המציינים שהמערה שימשה כדיר ולא כמקום מגורי אדם). תצוגות אלה מוצבות בדרך כלל בקרבת הכנסייה המקומית.

בכפרים גדולים ובערים נהגו הכמרים לעודד את תושבי המקום להעלות את סיפור הולדתו או חייו של ישוע כמחזה חינוכי ומוסרי. בהצגות אלה נעשה שימוש בתחפושות מפוארות שרובן מומנו על ידי אגודות של בעלי מלאכה או מתרומות מיוחדות לכנסייה. בתקופות מודרניות יותר, כשמערכת החינוך הפכה נפוצה בערים ובכפרים, עברה האחריות לקיום ההצגות לבתי הספר (במיוחד בכיתות הנמוכות) ואפילו לגני הילדים, כאשר צוות ההוראה והילדים, ולפעמים בני משפחותיהם, משחקים את כל הדמויות.

קישוט הבית בענפים רעננים של עצים ירוקי עד קיבל במהלך השנים צורות שונות באירופה. בחלק מהמקומות נעשה שימוש בענפים של עצים כמו הברוש לשזירת זרים

ירוקים שהפיצו ניחוח רענן בבית או קישטו את דלת הכניסה, ושימשו הזמנה לחברים ובני משפחה להיכנס ולחגוג עם בני הבית. במקומות אחרים, במיוחד באזורים בהם נפוץ עץ האשוח, נפוץ המנהג לכרות עצי אשוח בני כמה שנים לצורך זה. לאשוח גזע ישר שהענפים היוצאים ממנו יוצרים צורה משולשת מלאה ויפה, ואם הכריתה בוצעה כיאות השורשים של העצים

הכרותים מצמיחים עד מהרה עצים חדשים במקום אלה שנכרתו. על הזר או עץ האשוח ניתלו סרטים, כוכבים וכדורים נוצצים וצבעוניים, והזר או העץ הפכו את החדר בו ניצבו לחגיגי ושמח.

השימוש בעצי האשוח הוא במקורו מנהג גרמני. לאנגליה המנהג עבר באמצעות הנסיך אלברט, בעלה של המלכה ויקטוריה, שהנהיג את השימוש בו בארמון וינדזור באמצע המאה ה-19. עד מהרה המנהג "של" משפחת המלוכה הפך ללהיט בכל שכבות האוכלוסיה. לארצות הברית ומדינות אחרות המנהג הגיע עם המהגרים ממרכז אירופה, שהפכו אותו לחלק מהתרבות המתהווה בארצותיהם החדשות. מנהג נוסף שהנסיך אלברט והמהגרים הגרמנים הפיצו הוא הצבת המתנות של כל המשפחה מתחת לעץ האשוח וקיום "מסיבת פתיחת מתנות" ביום החג.

כמו באירופה של סוף העת העתיקה ותחילת ימי הביניים, גם בסין מרבית האוכלוסיה היא חקלאית ובתקופת החורף, במיוחד בדצמבר וינואר, יש לה זמן פנוי להקדיש לחגיגות דתיות כמו ראש השנה והמאורעות המלווים אותו. עם זאת, לוח השנה הסיני הוא לוח שנה ירחי, מה שאומר שהחגים במהלך השנה נקבעים על פי מולדי הירח ומועדי מילוא הירח. שנת הירח – הכוללת תריסר חודשי ירח – קצרה משנת השמש, ויש למצוא מנגנון להארכת שנת הירח כך שתתאים לשנת השמש. חכמי סין העתיקה מצאו דרך מעניינת לעקוף את הבעייה – ראש השנה הסיני הוא ראש החודש השני אחרי יום ההיפוך החורפי, כך שמאורע מלוח השנה הירחי מעוגן ללוח השנה השמשי וחל בין ה- 21 בינואר וה- 21 בפברואר. במהלך השנים הצמדה רופפת זו מנעה את נדידת ראש השנה על פני העונות ואיפשרה קיום מנהגים דתיים הקשורים ללוח השנה החקלאי שנשען על העונות.

גיליונית זכרון כהאי גרנזי (או בריטי בתעלה בין אנגליה לצרפת) משנת 1998 המציגת כהא וחמישים שנים לחבאת הכנהג של חגיגה משנחתית סביב עץ האשוח לבריטניה על ידי הנסיך אלברט. בחלק המרכזי של הגיליונית נראית משפחת המלוכה הבריטית באותה עת, עם המלכה ויקטוריה, הנסיך אלברט, וששת הילדים שנולדו להם עד אותה שנה (מתוך תשעה בסך הכל, אחד בהם תינוק בורמות אומת, בשמאל). בבולים בדדים - פתנת מתקופות שונות

שנים-עשר המזלות בגלגל השנים הסיני. בהפינה הימנית העליונה ונד כיוון השעון: שור, עכבר, חזיר, כלב, תרנגול, קוף, עז/תיש, סוס, נחש, דרקון, שפן וטיגריס. כל מזל הוא לשנה שלמה.

באסטרוולוגיה המערבית משתנה המזל מדי חודש כשכדור הארץ עובר בין קבוצות כוכבים בולטות בשמים. באסטרוולוגיה הסינית המזל משתנה מדי שנה, כשכל ילידי שנה מסויימת נחשבים לבני המזל השנתי. תריסר המזלות באסטרוולוגיה הסינית מגיעים ממסורות עתיקות יומין בסין, אבל כאשר הדת הבודהיסטית הפכה לדת השלטת הסין שולבו המזלות העתיקים בדת החדשה. סדר השנים על פי המסורת הסינית הוא: שנת העכברוש, שנת השור, שנת הטיגריס, שנת הארנב, שנת הדרקון, שנת הנחש, שנת הסוס, שנת האיל, שנת הקוף, שנת התרנגול, שנת הכלב ושנת החזיר.

ראש השנה הסיני נמשך חמישה-עשר ימים שבמהלכם מקיימים מנהגים שונים שאמורים להבטיח לחוגגים מזל טוב במהלך השנה. חלק מהמנהגים הם פרטיים ומתקיימים בבית בקרב המשפחה, וחלקם נחגגים ברחובות בנוכחות ובהשתתפות קהל. בחגיגות הפומביות בולט מקומם של זיקוקי הדי נור והחזיזים. החוגגים מדליקים שרשראות ארוכות של חזיזים, כשהרעש שהם יוצרים אמור להבריח רוחות רעות ולהגן על החוגגים ממזל רע. בנוסף נורים

זיקוקים רבים - קטנים ופשוטים שנורים על ידי החוגגים עצמם ולצידם מופעים גדולים ועשירים בהם נעשה שימוש בסוגים רבים של זיקוקי ענק יקרים ומתוחכמים. הסינים המציאו את אבק השריפה ואת הזיקוקים ונחשבים למומחים בשימוש בהם.

מיניון: ריקוד האריה בסייף. גוף ה"אריה" הוא תחפושת לשני רקדנים חמוצים בשיתוף פעולה. משכאל: ריקוד הדרקון בטיואן. בגרסה זו גוף הדרקון הינו אביר הנשא על מוטות ארוכים מעל לראשי הרקדנים

מנהג אחר בחגיגות הפומביות הוא ביצוע ריקוד מיוחד שנקרא "ריקוד האריה". את האריה יוצרים שני רקדנים – האחד חובש ראש גדול של אריה ומציג את חלקו הקדמי של האריה, והשני מציג את חלקו האחורי של האריה. נוסח שונה מעט של ריקוד האריה נקרא "ריקוד הדרקון", שבו אחרי הרקדן הקדמי, הנושא את הראש (שדומה מאד בעיצובו לראש האריה), מציגה קבוצה גדולה של רקדנים את גופו הארוך והמתפתל של הדרקון. גם ההשתתפות בריקוד וגם הצפייה בו אמורים להביא מזל טוב לחוגגים.

בין המנהגים הפרטיים ניתן למנות התכנסויות משפחתיות, ארוחות משפחתיות שבמהלכן מוגשים מאכלים מיוחדים לחג, ביקורים בבתי חברים ובילויים בחברותא. מנהג חביב שמזכיר במידת מה את חלוקת דמי החנוכה ביהדות, הוא חלוקה לקרובים ולחברים, ובמיוחד לילדים, מעטפות קטנות אדומות המכילות כסף, בדרך כלל בשטרות. המעטפות יכולות להיות פשוטות או מעוטרות, כשעל המעטפות המעוטרות בדרך כלל מופיעות תמונות של החיה המציינת את השנה החדשה. למתן המעטפות האלה יש שתי משמעויות. האחת היא ברכה למקבל שהשנה הנפתחת תהיה שנת שפע ועושר, והשנייה היא שאם הכסף מהמעטפות אינו מבוזבז אלא נחסך על ידי המקבל, בהיותו מתנה לשנה החדשה הוא נושא ברכה ובמהלך השנה הסכום העומד לרשות המקבל יגדל.

בין המנהגים הפרטיים ניתן למנות התכנסויות משפחתיות, ארוחות משפחתיות שבמהלכן מוגשים מאכלים מיוחדים לחג, ביקורים בבתי חברים ובילויים בחברותא. מנהג חביב שמזכיר במידת מה את חלוקת דמי החנוכה ביהדות, הוא חלוקה לקרובים ולחברים, ובמיוחד לילדים, מעטפות קטנות אדומות המכילות כסף, בדרך כלל בשטרות. המעטפות יכולות להיות פשוטות או מעוטרות, כשעל המעטפות המעוטרות בדרך כלל מופיעות תמונות של החיה המציינת את השנה החדשה. למתן המעטפות האלה יש שתי משמעויות. האחת היא ברכה למקבל שהשנה הנפתחת תהיה שנת שפע ועושר, והשנייה היא שאם הכסף מהמעטפות אינו מבוזבז אלא נחסך על ידי המקבל, בהיותו מתנה לשנה החדשה הוא נושא ברכה ובמהלך השנה הסכום העומד לרשות המקבל יגדל.

בולי ברכות לשנה החדשה מיפן. מיניון: בול הברכות הראשון שהונפק בשנת 1938. משכאל: בול ברכות בודורי, משנת 1998, עם המיספר לתגלית הפרסים השנתית.

הוא חלוקה לקרובים ולחברים, ובמיוחד לילדים, מעטפות קטנות אדומות המכילות כסף, בדרך כלל בשטרות. המעטפות יכולות להיות פשוטות או מעוטרות, כשעל המעטפות המעוטרות בדרך כלל מופיעות תמונות של החיה המציינת את השנה החדשה. למתן המעטפות האלה יש שתי משמעויות. האחת היא ברכה למקבל שהשנה הנפתחת תהיה שנת שפע ועושר, והשנייה היא שאם הכסף מהמעטפות אינו מבוזבז אלא נחסך על ידי המקבל, בהיותו מתנה לשנה החדשה הוא נושא ברכה ובמהלך השנה הסכום העומד לרשות המקבל יגדל.

למרות שהמעטפות האלה הן פריט מבוקש על ידי אספנים, הן אינן פריטים דואריים ואין להן מקום באוסף בולים. פריטים בולאיים המונפקים לקראת ראש השנה הם גלויות ברכה מיוחדות שרשויות הדאר מדפיסות במגוון גדול של עיצובים בנוסף לבולים מיוחדים לציון ראש השנה. חלק מהגלויות והבולים האלה, שנמכרים עם תוספת מחיר קטנה, הם למעשה כרטיסי פיס בולאיים, כך שמי שמקבל גלויה כזאת, או ברכה מבוטלת בבול כזה בדאר, עשוי להרויח פרס בעל ערך כספי. ביפן מקובל מאז 1950 שהפרס הששי הוא גליונית מיוחדת של בולי דאר שניתן לעשות בהם שימוש למשלוח מכתבים. גליוניות אלה אינן מוצעות למכירה בשום צורה, והדרך היחידה להשיג גליונית כזו היא לזכות בה או לרכוש אותה ממישהו שזכה בה. בשנים הראשונות לקיומן הרבה מהגליוניות נהרסו על ידי זוכים שלא היו מודעים לערכן הכספי בשוק האספני והשתמשו בבולים מתוכן למשלוח דואר, כך שמחירי הגליוניות המוקדמות גבוה למדי. כיום רוב גליוניות הפרס מגיעות תוך זמן קצר לשוק האספני ולכן מחירן הרבה יותר נמוך ואינו עולה בהרבה על המחיר הנקוב של הבולים בהן.

פרס ששי בהגרלת הפיס היפנית של 1950, ההגרלה הראשונה בסוג זה - גליון בולים עם חבישה בולי ברכות לכבוד השנה החדשה, בלתי כישונויים. כיום גליון נדיר ויקר.

לתגובות ניתן לפנות לרון בכתובת: bergeron@012.net.il

מנהגים של עמים ודתות נוספות (שביט טלמן):

ראש השנה **המוסלמי** חל ביום הראשון של חודש **המוחארם**, הוא החודש הראשון בשנה המוסלמית. בחודש זה המלחמה אסורה, כלומר **מוחרמת**. על פי המסורת היגר מוחמד ממכה, בו לא קיבלו את רעיונותיו, לעיר מדינה ביום זה. במדינה מצא מוחמד קהל תומך יותר והדת המוסלמית החלה להתפשט. היום אינו נחשב לחג באסלאם, אולם ברבות מהארצות המוסלמיות נהוג לציין אותו ביום חופשה ובחגיגות צנועות. נהוג לספר את סיפור הגירתו של מוחמד למדינה, לאכול סעודה מפוארת ולחלק מתנות לילדים, בעיקר בדמות סוכריות וממתקים.

מספר עמים ודתות חוגגים את ראש השנה באביב, בחודשים מרץ-אפריל. **בדת הזורואסטרית**, דת פרסית עתיקה שהשתמרה בתרבות איראן ובארצות הבלקן, נחגג ראש השנה ביום השיוויון האביבי, ב-21 במרץ. החג נקרא נרוז, ומשמעתו "יום חדש". לקראת החג הבתים מצוחצחים ונקנים בגדים חדשים. ביום החג מבשלים סעודה מפוארת ומכינים את שבעת ה"סמכים" – אלו הם מאכלים ששמן מתחיל באות סמך בשפה הפרסית ומסמלים את שבע המעלות של הדת: נבטי חיטה עבור לידה מחדש, פודינג מתוק מחיטה עבור שפע, פרי של עץ השמן (זית בר) עבור אהבה, שום עבור רפואה, תפוח עבור יופי ובריאות, גרגרי סומק עבור צבע הזריחה וחומץ עבור בגרות וסבלנות. שבעת המאכלים מונחים על שולחן מרכזי ומקושט יחד עם מראה (המסמלת ניקיון), מי ורדים (להם כוחות זיכור), נרות (מסמלים שמחה) מטבעות (עבור הצלחה), דגי זהב, ספר קדוש ומטעמים פרסיים מסורתיים. נהוג גם להדליק מדורות על מנת לסמל את נצחון האור על החושך, לרקוד מסביב להן ואף לקפוץ מעליהן בסדרה של קפיצות אקרובטיות.

שנת 2008 – שלום ולא להתראות... נעם שורץ

היום מסתיימת לה שנת 2008. לפניכם סיכום קצר של דברים שקרו השנה בתחומים שונים: מדע, תרבות, ספורט, פנאי, דת, אישים ועוד.

קודם כל, איזה שנה הייתה שנת 2008?

השנה הוכרזה כ"שנת כדור הארץ" - במשך שנה זו, שהוכרזה ע"י האו"ם לפני שנה, הועלתה המודעות למצב ההולך ומתדרדר של כדור הארץ: התחממות גלובלית, הכחדה של מינים רבים ועוד.

"שנת השפות" – הוקדשה למען שיפור התקשורת בין עמים שונים ומדינות שונות, לקידום השלום והתרבות.

שנת תפוח האדמה

"שנת תפוח האדמה" – טיפשי כמה שזה נשמע, תפוח האדמה ממלא מקום חשוב בתזונתם של הרבה אנשים – כמעט מחצית מתושבי העולם אוכלים תפוחי אדמה על בסיס יום יומי. ציון שנת תפוח האדמה ממשיכה את "שנת האורז", 2004.

"שנת הצפרדע" – כל שנה מיוצגת ע"י בעל חיים אחר, והשנה הייתה זו הצפרדע.

ומה קרה השנה?

ינואר

שלוש מדינות נוספות הצטרפו ל"גוש האירו" – קבוצת מדינות חברות האיחוד האירופי שקיבלו על עצמם את האירו כמטבע הרשמי במדינה. בכך התרחב "גוש האירו" ל-26 מדינות.

גוש האירו - מלטה וקפריסין

ליקוי חמה בוליביה
1994

גשושית החלל מסנג'ר (MESSENGER) הגיעה לנקודה הקרובה ביותר לכוכב הלכת חמה, וצילמה תמונות רבות של כוכב הלכת.

פברואר

ליקוי ירח מלא נראה בצפון ודרום אמריקה, אירופה, אפריקה ומערב אסיה.

מרץ

מרכז החלל האירופי משגר רכב חלל ראשון לתחנת החלל. הרכב משוגר מגיניאה הצרפתית (ליד ברזיל). גוש קרח בגודל של 414 קילומטרים רבועים התנתק ממדף קרח באנטארקטיקה, והותיר את כל המדף בסכנת התמוטטות.

קרחון בקוטב הדרומי - סין

אפריל

מנתחים מבית חולים בלונדון השתילו לראשונה עיניים ביוניות בשני אנשים עוורים. שני הניתוחים עברו בהצלחה. הודו קבעה שיא עולם, ושיגרה 10 לווינים לחלל בשיגור אחד.

מניעת עיוורון

מאי
רכב החלל פיניקס (Phoenix) של NASA, ממשיך דרכו של רכב ה-
PathFinder הוא הרכב הראשון שהגיע לקוטב הצפוני של מאדים.

רכב החלל במאדים

יוני
נפתחה התערוכה העולמית בזרגוזה, ספרד. נושא התערוכה הוא "מים ופיתוח
בר-קיימא".

תערוכת בולים בספרד

ביל גייטס, ראש תאגיד מיקרוסופט, פורש מתפקידו כדי
לפנות זמן לתרומה לקהילה.

יולי
יום הנוער הבין לאומי צויין באוסטרליה. בעבר צויין יום
הנוער שם ב-1985.

האולימפיאדה בסין

ראם בראן ידאב נבחר לנשיא הראשון של נפאל, מדינה באסיה.

אוגוסט

נפתחה אולימפיאדת בייג'ינג, בשעה 8:08 בערב שעון בייג'ינג.
מייקל פלפס שבר שיא עולם בשחיה באולימפיאדת בייג'ינג וזכה במדליית הזהב ה-8 שלו.

ספטמבר

הופעל לראשונה מאיץ החלקיקים הענק (LHC) על גבול שווייץ-צרפת. בניסוי שחזרו את התנאים ששררו בשניות הראשונות של המפץ הגדול.
סין שיגרה את החללית המאוישת השלישית שלה לחלל.

אוקטובר

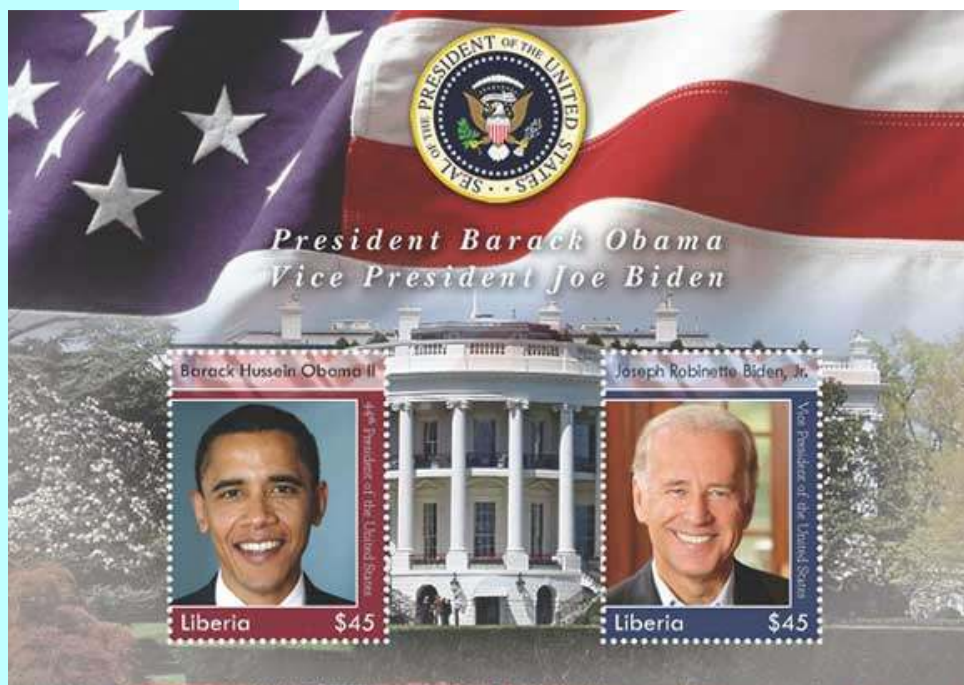
מאיץ החלקיקים הענק בגבול צרפת-שווייץ התחיל לפעול. בניסויים שיערכו בו משתתפים למעלה מ-10,000 מדענים מ-100 מדינות שונות.

מאיץ החלקיקים בשווייץ

נובמבר

נערכו הבחירות לנשיאות ארצות הברית. ברק אובמה נבחר לנשיא האפרו-אמריקאי הראשון בהיסטוריה.

נתגלו לראשונה מים קפואים – קרח – על פני השטח של מאדים.

דצמבר

שני כוכבים – נוגה וצדק – נראו קרובים מאד לירח. מצב זה נדיר מאד וקורה לעיתים רחוקות.

אז זה מה שקרה בעולם הגדול השנה. **שתהיה לכולנו שנה טובה!**

לתגובות ניתן לפנות לנעם: sa-law@inter.net.il

בול בדוי :

בול לכאורה. ניתן לומר כי זוהי תווית חסרת ערך דוארי, המונפקת בשם מדינות שאינן קיימות או רשויות דואר דמיוניות לצורך הונאת אספנים או תעמולה כלשהי. תוויות אלו מעוצבות לעיתים כבולים של ממש, ולעיתים יש עליהן עיצובים משעשעים, והן מזכירות בולים בצורתן בלבד. הפדרציה הבולאית העולמית נלחמת כבר שנים רבות ביצרני בולים בדויים, ושוק הבולים הבדויים מוערך על ידה בכחצי מיליארד דולר בשנה.

(מתוך המילון האנציקלופדי לבולאות ולדואר מאת אסף אברהם, 2008

www.philapub.com)

עיתונות בולאית ברשת משה אהלי (מתוך נושאונט)

קיימים שני סוגים עיקריים של כתבי עת בולאיים: מגזינים מסחריים, רובם כלליים, וביטאוני אגודות וארגונים אשר רובם ככולם מתמחים בהקשר בולאי מסוים. למגזינים מסחריים אין נוכחות מרשימה ברשת. לרובם אתרים המאפשרים רק טעימה קטנה מהתוכן המודפס, וחלקם מאפשרים מנוי בתשלום על כל התכנים דרך האתר.

	המגזין המסחרי בעל התכנים העשירים ביותר ברשת (לפחות בשפה האנגלית) הוא Stamp Magazine הבריטי. באתר של מגזין זה ניתן למצוא מגוון מאמרים בנושאים שונים, כולל אינדקס על פי נושאי איסוף תימאטיים. http://www.stampmagazine.co.uk
	המגזין של קטלוג Scott בפורמט זהה למהדורה המודפסת מוצע במלואו דרך הרשת בתשלום גבוה למדי. באתר אין טעימה של ידיעות אלא רק דוגמה של גליון קודם להתרשמות. http://www.scottonline.com/info_NEW.asp
	מגזין נוסף של הוצאה זו הוא Linns היוצא כשבועון (!) בפורמט דומה לעיתון יומי עם כ-120 עמודים. אתר המגזין כולל מידע שימושי רב (כמו אינדקס ישויות המנפיקות בולים ומדריך לשערי מטבעות). יש דגימה של כותרות השבוע ואפשרות למנוי אינטרנטי במחיר יקר מאד. http://www.linns.com
	למגזין הוטיק Gibbons Stamp Monthly יש אתר המציע גם הוא "טעימות" קטנות ואפשרות למנוי בתשלום. http://www.gibbonsstampmonthly.com

ביטאוני אגודות בולאיות יוצאים במרווחי זמן משתנים, חלקם כשנתונים או אפילו בצורה בלתי סדירה. ההבנה כי האינטרנט הוא מדיום פשוט ויעיל להפצת מידע חודרת גם לתחום זה, ונוכחות ביטאוני כאלו ברשת הולכת וגדלה. כתבי עת מסחריים נכנסים לעולם האינטרנט על מנת לייצר הכנסות מדמי מנוי. עבור אגודות בולאיות השיקולים המסחריים הם משניים, ועיקר הכוונה היא לזכות בחשיפה ולהגדיל בדרך זו את מספר החברים. אגודות רבות בוחרות לאפשר באתר האינטרנט רק טעימה קטנה מהתוכן המודפס.

להלן סקירה של מספר אתרים בולטים:

	<p>האתר של כתב העת של האגודה הבולאית הלאומית הבריטית. www.ukphilately.org.uk/nps/lover/lover.htm האתר כולל סקירות של המאמרים של כתב העת הנוכחי, וכן מנגנון חיפוש בכל החוברות שיצאו בעבר (כדי לאפשר הזמנת עותק מודפס)</p>
	<p>כתב העת Orbit של האגודה לבולאות חלל: www.asss.utvinternet.com/orbit/orbit8.htm האתר כולל סקירה תמציתית של כל חוברות Orbit שיצאו, כולל תמונות שער. בנוסף מציע התפריט בצד שמאל מבחר עשיר של מאמרים מלאים.</p>
	<p>לאגודה הבולאית של מחוז דקשינה-קאנאדא במדינת קארנאטקה שבדרום-מערב הודו יש חמישה (!) כתבי עת היוצאים בקביעות – ירחון וארבע רבעונים. תוכן כתבי העת אינו נמצא באתר אבל מבחר מאמרים מתוכם נמצא גם נמצא: www.geocities.com/dakshina_kan_pa/index.htm המאמרים מוקדשים לבולי הודו, אך יש בהם שפע של מידע המעניין אספנים תימאטיים (למשל, סיפורן של נשים הודיות מפורסמות, רכבות בהודו, וכו.)</p>
	<p>באינטרנט קיים גם כתב עת בולאי בשם Stamp News. זהו מגזין מרתק, לא מסחרי המתעדכן על בסיס יומי. www.stampnews.com מגוון החדשות המובא באתר הוא מרשים ביותר, ושום אתר או כתב עת אחר אינו מתחרה במידת העדכון שבו. התמונה הנראית כאן היא של בולי אירופה של בריטניה לשנת 2008 בנושא השנתי של "כלבים בעבודה".</p>
	<p>האגודה לאיסוף תולדות תנועת הצופים בבולים מוציאה שנתון הכולל מאמרים בתחום זה. רוב המאמרים נמצאים באתר האגודה: www.sossi.org/journal/journal.htm</p>
	<p>ולסיום, משהו מעט קליל יותר, ובוודאי חביב במיוחד: האתר של "קופסת המיסתורין" הוא מעין כתב עת אינטרנטי המתעדכן לפרקים. באתר תמצאו מבחר חידונים בולאיים, סיפורי בלשים שהרמזים לעלילותיהם נמצאים בבולים ועוד... אתר ייחודי ופנינה אמיתית. www.themysterybox.com</p>

לתגובות ניתן לפנות למשה בכתובת: mosheaaaa.oholy@gmail.com
(שימו לב! יש להוריד את רצף אותיות ה-a-אחרי המילה moshe. יש הרבה תוכניות זדוניות הרצות ברשת ומחפשות כתובות דואר אלקטרוני כדי למלא אותם בזבל ואף חמור מכך – כך שלא כדאי לציין כתובת כפי שהיא באתר כלשהו)

הפינה הישראלית – שנת הילד הבינלאומית ירון לב

בדרך כלל כאשר מזכירים את ארגון האומות המאוחדות (או בראשי התיבות – או"ם) בחדשות זה בהקשר שלילי. מדינת ישראל סופגת לעיתים קרובות גינויים בעצרת האו"ם, כתוצאה מהרוב האוטומטי שיש למדינות ערב והתומכות בהן בעצרת הכללית.

אבל חשוב לזכור שארגון זה גם עושה הרבה דברים טובים. לפני כמעט חמישים שנה, התקבלה באו"ם החלטה על זכויות הילד. המדינות החברות באו"ם הסכימו, שהעמיד שייך לילדים. אין לאנושות השקעה כדאית יותר מאשר לפעול לקידום ולרווחתם של ילדים בעולם כולו.

בול ישראלי לכבוד ארגון יוניסקף.

החלטה מיוחדת של מליאת האומות המאוחדות קבעה את שנת 1979 כשנת הילד הבין-לאומית. המטרה הייתה למקד את תשומת הלב לצרכיהם של הילדים, ובהם חינוך, בריאות ושירותי רווחה. לכבוד שנת הילד הבינלאומית הונפקו בולים מיוחדים בעולם כולו. הבול הישראלי שהונפק במסגרת זו מראה ילד ישראלי טיפוס, חובש "כובע טמבל" היושב לרוחבה של קשת. הילד נראה חופשי ומאושר, והקשת משקפת תקווה לעתיד בהיר ויפה.

ההכרזה על 1979 כשנת הילד הבינלאומית מיקדה תשומת לב בנושא חשוב זה, אבל היא בגדר פעולה חד פעמית. האו"ם גם דואג לילדים, במיוחד במדינות הלא-מפותחות, מאז הקמתו.

כבר בשנת 1946, שנה לאחר שהאו"ם הוקם, הוחלט על הקמתה של קרן החירום הבין-לאומית לילדים מטעם האו"ם. את השם המסורבל הזה החליפו ראשי התיבות יוניסקף. מטרת יוניסקף היא לסייע לילדים במצוקה ללא הבדל גזע, לאום, דת או מין. בין השאר פועל הארגון לחסן את ילדי כל העולם נגד מחלות קטלניות, ובכך לצמצם את מקרי המוות בקרב ילדים.

שנת הילד הבינלאומית.

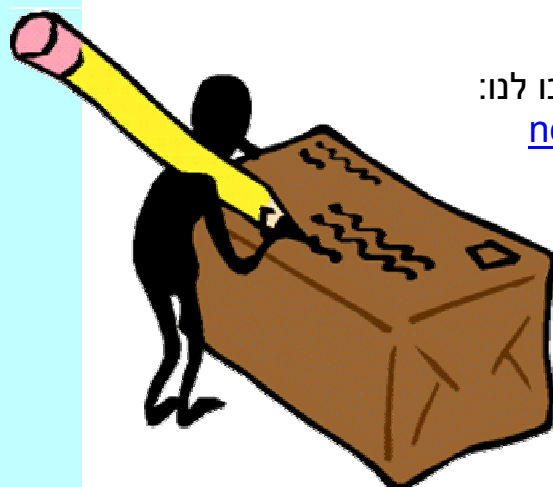

יוניסף סייע לישראל לחסן את האוכלוסיה כנגד שיתוק ילדים.

בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל סבלה המדינה הצעירה ממחסור חמור במזון, והתקשתה לקלוט את גלי העלייה של יהודים מכל רחב העולם. יוניסף נחלץ לעזרה, וסייע למדינת ישראל לפתח עדרי פרות לחלב ולפתח את תעשיית החלב, כך שכל ילד יוכל לשתות חלב מפוסטר או מעוקר. באותן שנים ישראל גם נזקקה (וקיבלה) סיוע בחיסונים נגד שחפת ונגד שיתוק ילדים.

אז בפעם הבאה שתשמעו בחדשות דברים כגד האו"ם, תזכרו גם את הדברים הטובים הקורים בזכות ארגון זה.

לתגובות ניתן לפנות לירון בכתובת: aron.lev@gmail.com

רוצים להחליף בולים? כתבו לנו:
nosonchik@gmail.com

חידון מספר 13

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. שוייץ
- ב. סין
- ג. אלבניה
- ד. שוודיה

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
באיזו מדינה שלט?
לאיזו מפלגה השתייך?

זהה את האתר

איך נקראים הגנים המרהיבים ביופיים הנראים בבול זה?
איזו חוזה נחתם בארמון הסמוך אליהם בשנת 1919?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בינואר.
הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.
התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרונות חידון מספר 12:

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא ג' – צרפת. מספר פותרים חשבו בטעות ש-RF הוא קיצור לרפובליקה של רוסיה. אבל הבול הונפק בשנת 1962, ואז רוסיה לא הנפיקה בולים באופן עצמאי, אלא כחלק מברית המועצות. בנוסף ניתן לראות כי הטקסט על הבול כתוב צרפתית. RF הוא אם כך קיצור של הרפובליקה הצרפתית.

מי האישה?

לפנינו **מרילין מונרו**, שחקנית קולנוע אמריקאית משנות ה-50 וה-60 המקדמות. מונרו, שנולדה בשם **נורמה גיין מורטנסון**, נחשבה לאחת הנשים היפות והמצליחות בעולם בזמנו.

זהה את האתר

לפנינו הקולוסיאום, אחד מסמליה של רומא, בירת איטליה. אתר זה נבנה לפני למעלה מ-1900 שנה, ושימש למופעי בידור (בעיקר קרבות של גלדיאטורים) בימי האימפריה הרומית.

מאחר ומספר הפותרים היה הפעם גדול מהרגיל החלטנו להעניק הפעם שלושה פרסים. בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלו בגורל שמותיהם של **אלעד מגורי** בן ה-11, **רן רינקר** בן ה-17 ו**יעל ברב** בת ה-9 וחצי. שלושתם זוכים בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

[מכתבים למערכת:](mailto:nosonchik@gmail.com)

לכל תגובה הצעה או שאלה, ניתן לפנות אלינו בכתובת:

nosonchik@gmail.com

